

Motion till riksdagen 2005/06:L291

av Lars Leijonborg m.fl. (fp)

Sexuellt likaberättigande

Motionen delad mellan flera utskott

Sammanfattning

Den liberala visionen om sexuellt likaberättigande bygger på att kärlek och sexualitet mellan människor inte kan mätas och vägas av någon annan. Den skall mötas med samma respekt oavsett om det gäller kärlek mellan människor av samma kön eller mellan människor av olika kön. Människors egen könsidentitet måste också respekteras och accepteras. Mot den liberala samhällsvisionen står kollektivismen i dess olika tappningar, av såväl konservativt som socialistiskt slag. Både konservatismen och socialismen utgår ytterst från att individens intressen är underordnade kollektivets – må detta sedan vara statens, klassens, traditionens eller familjens.

I denna motion lägger Folkpartiet liberalerna fram ett antal förslag för att förbättra homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation. Människor måste ges samma möjlighet att forma sina liv oavsett könet på den de älskar och oavsett den egna könsidentiteten. Det behövs en liberal motkraft mot likgiltighet, fördomar, moralism och intolerans. Följande områden lyfter vi fram som särskilt betydelsefulla:

Likhet inför lagen. Avskaffa partnerskapslagen och inför en gemensam äktenskapsbalk. Alla par skall ha rätt att ingå äktenskap inför civil myndighet, och trossamfunden skall liksom i dag ha möjlighet men inte skyldighet att förrätta en vigsel.

Lika villkor i samhället. Förbättra skolans undervisning om sex och samlevnad. Öka kunskaperna inom bl.a. skola, hälso- och sjukvård, äldreomsorg och socialtjänst om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation.

Rättstrygghet. Stärk diskrimineringskyddet i både grundlag och allmän lag. Öka rättsväsendets kunskaper om hatbrott som begås för att kränka personer på grund av sexuell läggning eller könsidentitet. Uppmärksamma partnervåld i samkönade relationer.

Global solidaritet. Liksom det redan finns FN-konventioner mot rasism och förtryck av kvinnor behövs en FN-konvention mot diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet. Sverige bör vara pådrivande för att arbetet mot diskriminering inom EU också innefattar diskriminering på grund av

Fel! Okänt namn på

sexuell läggning eller könsidentitet. Bevaka homosexuellas, bisexuellas och transpersoners mänskliga rättigheter i EU:s kandidatländer och i de länder som får bistånd av Sverige. Reformera flyktingrätten.

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en gemensam äktenskapsbalk för alla par oavsett sexuell läggning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att partnerskapslagens anknätningskrav skall avskaffas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uppdragen som förrättare av borgerlig vigsel och förrättare av partnerskapsregistrering skall bli ett gemensamt uppdrag.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de trossamfund som själva så önskar skall få behörighet att förrätta partnerskapsцерemonier enligt samma villkor som gäller för vigslar.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en internationellt privaträttslig konvention om partnerskap.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de ambassader som erbjuder borgerlig vigselförrättning också skall erbjuda partnerskapsförrättning.¹
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den nordiska familjerättsliga konventionen om äktenskap, adoption och förmynderskap skall utvidgas till att också omfatta partnerskap.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avskaffande av lagen om registrerat partnerskap i samband med att samkönade par ges rätt att ingå äktenskap.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en revision av återstående författningstexter vars ordalydelse diskriminerar mot sambor av samma kön.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jämlika regler om föräldraskapspresumtion, oavsett moderns sexuella läggning, vid assisterad befruktning med donerade sädesceller.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kunskaps- och bemötandefrågor om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation hos nyckelgrupper inom den offentliga sektorn.²
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om aktiva åtgärder mot särbehandling på grund av sexuell läggning eller könsidentitet inom familjerådgivning, brottsofferstöd och andra delar av socialtjänsten.²
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om aktiva åtgärder mot särbehandling på grund av sexuell läggning eller könsidentitet inom Försvarsmakten.³
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om diskriminering av försvarspersonal vid internationella uppdrag.³

Fel! Okänt namn på

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om tydliga skrivningar om sexuell läggning och könsidentitetsuttryck i skolans kursplaner.⁴
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om lagstiftning mot diskriminering och annan kränkande behandling i skolan.⁴
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om översyn av bemötandet av unga homosexuella, bisexuella och transpersoner.²
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om högskoleutbildningen för vissa yrken.⁴
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en breddning av lagen om likabehandling av studenter i högskolan.⁴
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om stöd till frivilligorganisationer för homosexuella, bisexuella och transpersoner.²
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om kunskap om bemötandet av lesbiska och bisexuella kvinnor inom hälso- och sjukvården.²
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om ett avskaffande av medborgarskaps- och civilståndskravet för behandling enligt lagen om fastställelse av könstillhörighet i vissa fall.²
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en översyn av vårdresurserna för transsexuella.²
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en utredning som ur ett helhetsperspektiv belyser transpersoners situation.²
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en sammanhållen diskrimineringslagstiftning och ombudsmannaorganisation.⁵
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om regeringsformens målsättning i 1 kap. 2 §.⁵
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om bestämmelsen i regeringsformens 2 kap. 15 § om diskriminerande lagstiftning.⁵
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om tryckfrihetsförordningens och brottsbalkens bestämmelser om hets mot folkgrupp.⁵
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om ökade kunskaper inom rättsväsendet om brott mot homosexuella, bisexuella och transpersoner.⁶
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om polisens information till brottsoffer som utsätts för hatbrott på grund av sin sexuella läggning eller könsidentitet.⁶

Fel! Okänt namn på

31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en översyn av tillämpningen av den särskilda åtalsregeln gällande ärekränkingsbrott med hatmotiv.⁶
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om insatser mot hedersrelaterade brott riktade mot homosexuella, bisexuella och transpersoner.⁶
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om ökade kunskaper om våld mot närstående i samkönade relationer.⁶
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en FN-konvention mot diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet.¹
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en internationell deklaration mot förtryck på grund av sexuell läggning och könsidentitet.¹
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om HBT-organisationers roll i FN-systemet.¹
37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om uppmärksammande av HBT-frågor i UNDP.¹
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om fri rörlighet för EU-medborgare.⁷
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter i EU:s kandidatländer och ansökarländer.¹
40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om EU:s insatser mot diskriminering.⁵
41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om diskriminerande bestämmelser för personal inom EU:s olika organ samt andra organisationer på europeisk eller global nivå.⁵
42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om Sveriges arbete i Europarådet och OSSE.¹
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om HBT-frågor i Sveriges bilaterala bistånd.¹
44. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om ett tilläggsprotokoll till Genèvekonventionen.⁷

Fel! Okänt namn på

45. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anföras om den svenska lagstiftningen rörande förföljda homosexuella, bisexuella och transpersoner.⁷
46. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anföras om kunskapen om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation i de länder människor flyr från.⁷

¹ Yrkandena 6, 34–37, 39, 42 och 43 hänvisade till UU.

² Yrkandena 11, 12, 17, 20–24 hänvisade till SoU.

³ Yrkandena 13 och 14 hänvisade till FöU.

⁴ Yrkandena 15, 16, 18 och 19 hänvisade till UbU.

⁵ Yrkandena 25–28, 40 och 41 hänvisade till KU.

⁶ Yrkandena 29–33 hänvisade till JuU.

⁷ Yrkandena 38, 44–46 hänvisade till SfU.

Likhet inför lagen

Avskaffa partnerskapslagen – inför äktenskap för alla

Lagen om registrerat partnerskap infördes 1994 med stöd av Folkpartiet liberalerna. Efter reformeringen av reglerna om adoption och assisterad befruktning finns i dag mycket små skillnader inom Sverige mellan de juridiska effekterna av äktenskap och partnerskap. Belgien, Nederländerna, Spanien och Kanada har till skillnad från Sverige tagit steget fullt ut och i stället för en särskild partnerskapslag öppnat äktenskapslagstiftningen för samkönade par.

Partnerskapslagen var ett stort steg på sin tid, men den är juridiskt sett en återvändsgränd eftersom den bibehåller en grundläggande uppdelning mellan lagar för heterosexuella och lagar för homosexuella. Folkpartiet anser därför att äktenskapsbalken bör breddas till att omfatta alla par, både homo- och heterosexuella. Trossamfundet skall, liksom i dag, ha valfrihet att avgöra vilka vigslar man vill förrätta.

I juridisk mening innebär äktenskapet ett lagpaket om t.ex. arvsförsörjningsplikt, namnskick, skatt och socialförsäkringar, dvs. många av de frågor som dyker upp i ett parförhållande. Att neka samkönade par möjligheten till detta lagpaket kan bara försvaras om homosexuella och heterosexuella förhållanden såg helt olika ut. Så är det inte. Kärleken är likadan oavsett könet på den person den riktar sig till. Den känslomässiga och ekonomiska sammanflätning som finns i en parrelation är likadan oavsett om parterna råkar vara homo-, bi- eller heterosexuella.

Man kan då invända att 1995 års partnerskapslag ger samkönade par tillgång till så gott som alla av äktenskapets effekter. Det argumentet är dock inte hållbart. Partnerskapslagen är och förblir en särslagstiftning, och särslagstiftningar utan objektiva skäl kan inte försvaras, lika lite som det vore rimligt att ha en äktenskapslag för gotlänningar och en för fastlandsbor även om lagarna vore lika till innehållet.

Den enda objektiva skillnaden mellan samkönade och olikkönade par är att två personer av samma kön aldrig kan skaffa barn tillsammans på biologiskt vis. Men i debatten är det bara gentemot homosexuella som denna begränsning används som förevändning för att förbjuda äktenskap – aldrig gentemot ett heterosexuellt par som av olika skäl inte kan bli föräldrar. Och dessutom: många homo- och bisexuella har barn.

Ytterst handlar därför dagens förbud mot samkönade äktenskap inte om juridik eller föräldrafrågor, utan om samhällets syn på kärlek mellan personer av samma kön. Den som påstår att lagen inte har färgats av äldre tiders syn på homosexuell samlevnad tar på sig en omöjlig uppgift. Men äktenskapsbegreppet förändras med sin tid.

I debatten har det hävdats att en könsneutral äktenskapsbalk skulle innebära en styrning av trossamfundens inre liv. Äktenskapets religiösa innebörd kan dock inte – och skall inte – vara åtkomlig för politiska beslut. Trossamfundet är fria att själva avgöra sin äktenskapsyn, och exempelvis i synen på skilsmässor finns det redan i dag stora skillnader mellan den tillåtande lag-

Fel! Okänt namn på

stiftningen och många samfunds restriktiva hållning till att förrätta vigslar mellan frånskilda.

Det nuvarande systemet innebär att trossamfunden har vigselrätt, men inte vigseltvång. Detta system har fungerat väl och bör enligt vår mening behållas. Så länge staten beviljar vigselrätt åt ett visst trossamfund bör därför samfundens företrädare kunna utöva denna rätt utifrån sin religiösa äktenskapssyn, och Folkpartiet är bestämt emot varje slags lagstiftning som skulle innebära att fristående organisationer som t.ex. trossamfund åläggs ett tvång att viga enskilda par. Däremot skall det enskilda paret alltid kunna gifta sig inför en civil myndighet.

För att skapa likhet inför lagen är det alltså angeläget att alla par, oavsett personernas kön, tillåts ingå äktenskap. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Dagens system med en äktenskapslag för heterosexuella par och en partnerskapslag för samkönade par skapar olikheter på en rad områden. Folkpartiet har sedan lång tid pekat på dessa brister, bl.a. partnerskapslagens s.k. anknytningskrav som innebär att det ställs hårdare krav på anknytning till Sverige för personer som vill ingå partnerskap än på personer som vill gifta sig. Partnerskapslagens s.k. anknytningskrav bör alltså tas bort. Folkpartiet anser också att uppdragen som förrättare av borgerlig vigsel och förrättare av partnerskapsregistrering bör sammanföras till ett samlat uppdrag. Vidare bör de trossamfund som önskar få behörighet att förrätta partnerskap beviljas denna rätt enligt samma villkor som gäller för behörighet att förrätta vigslar. En internationellt privaträttslig konvention om partnerskap behövs, och regeringen behöver intensifiera sitt arbete för att se till att så många som möjligt av de ambassader som erbjuder vigselförrättning också ges klartecken av sina respektive värdländer för att genomföra partnerskapsцерemonier. Den nordiska familjerättsliga konventionen om äktenskap, adoption och förmynderskap behöver utvidgas till att också omfatta partnerskap. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Större delen av dessa problem skulle enkelt undanröjas om äktenskapsbalken blev gemensam för alla par. Med en sådan lösning försvinner också behovet av en särskild lag om registrerat partnerskap. I samband med införandet av en gemensam äktenskapsbalk bör därför partnerskapslagen avskaffas, och redan ingångna partnerskap bör genom en övergångsbestämmelse övergå till äktenskap. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

En gemensam sambolag för alla par infördes år 2003, men fortfarande återstår vissa följdändringar av andra författningstexter så att det tydliggörs att sambopar skall behandlas lika oavsett sexuell läggning. Efter ett tillkännagivande från riksdagen utifrån en motion från Folkpartiet har regeringen återkommit med ett antal lagändringar, men däremot kvarstår språkligt sett diskriminerande bestämmelser i olika förordningar, bl.a. förordningen (1990:1361) om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utläningar och förordningen (1997:909) om handläggning av ärenden om statliga tjänstepensionsförmåner. Det borde vara självklart att författningstexterna är icke-diskriminerande både till sin innebörd och till sitt språkbruk. Riksdagen

bör därför som sin mening ge regeringen till känna att en revision av återstående författningar måste göras före utgången av innevarande riksmöte.

Assisterad befruktning för kvinnor i samkönade relationer

Sedan den 1 juli 2005 har kvinnor i samkönade relationer möjlighet till assisterad befruktning på klinik. Folkpartiet liberalerna välkomnar denna reform, som är till fördel både för mödrarna (som ges möjlighet att bli föräldrar under trygga och kontrollerade former) och barnen (inte minst genom att barnet vid givarinsemination på klinik i Sverige ges en lagfäst rätt att få vetskap om sitt biologiska ursprung). Desto mer anmärkningsvärt är att det samtidigt infördes nya regler som skiljer mellan makar och registrerade partner. Enligt de nya reglerna måste föräldraskapet för en registrerad partner fastställas genom bekräftelse eller dom. Gällande regler för makar innebär däremot att en make efter en insemination automatiskt presumeras vara far till barnet. Enligt vår uppfattning bör samma regler om föräldraskapspresumtion vid assisterad befruktning med donerade sädesceller gälla för såväl makar som registrerade partner vid assisterad befruktning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Lika villkor i samhället

Offentlig sektor

Arbetet inom den offentliga sektorn skall genomsyras av jämställdhet, jämlikhet och respekt för den enskildes integritet. Stat, landsting och kommuner eller deras uppdragstagare skall inte särbehandla människor negativt utifrån kön, ålder, social ställning, etnisk eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, könsidentitet eller liknande. I dag känner exempelvis många homosexuella, bisexuella och transpersoner tvekan inför att ta kontakt med rättsväsendet när de utsatts för brott eftersom de är rädda för ett negativt bemötande. En ökad kompetens i rättsväsendets myndigheter kan öka homosexuellas, bisexuellas och transpersoners benägenhet att anmäla brott.

Speciellt sårbara är människor i psykisk kris eller brytningsskeden i tillvaron. Yrkesgrupper som t.ex. kuratorer, psykologer, psykiatrer och psykoterapeuter bör därför vara särskilt måna om att ha kompetens på området. Om deras bedömningar grundas på fördomar kan de annars mer eller mindre medvetet skada en patient eller klient som t.ex. är homosexuell. Att öka insiktarna om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners livsvillkor är således extra viktigt inom vissa nyckelsektorer inom den offentliga sektorn, bl.a. rättsväsendet, utbildningen, hälso- och sjukvården samt socialtjänsten. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Folkpartiet har tidigare begärt att situationen för homosexuella, bisexuella och transpersoner inom bl.a. socialtjänsten skall studeras. Socialstyrelsen presenterade 2004 en kartläggning om huruvida klienter inom socialtjänsten riskerar att bemötas olika beroende på sexuell läggning. Kartläggningen pekar på risken för att människor inte vågar tala om sin sexuella läggning av rädslan för att bli sämre behandlade, bli kränkande bemötta eller inte förstådda. I rapporten finns också exempel på situationer som rör stöd till ungdomar, familjerådgivning, familjehemsplaceringar, adoptions- och vårdnadsutredningar, stöd till brottsoffer, till invandrare och stöd och hjälp till funktionshindrade och äldre. Folkpartiet anser att kartläggningen nu måste följas upp med aktiva åtgärder från kommuner och Socialstyrelsen för att säkerställa att socialtjänsten åstadkommer likabehandling i praktiken. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

En annan uppmärksam studie har gjorts av vårdforskaren Gerd Rön-dahl, som i sin doktorsavhandling "Heteronormativity in a nursing context" (Uppsala universitet, institutionen för folkhälso- och vårdvetenskap 2005) visar hur vårdpersonal på motsvarande sätt riskerar att ge patienter olikvärdig behandling på grund av normer som tar patientens heterosexualitet för given och utsätter homo- och bisexuella patienter för marginalisering och osynliggörande. Hennes avhandling blir ännu en bekräftelse på att särbehandling i de flesta fall inte handlar om öppen och medveten diskriminering (även om sådan också förekommer i påtaglig grad), utan om den dolda diskriminering som uppstår när man i en verksamhet omedvetet utgår från att alla man möter är heterosexuella. Därmed skapas hinder för människor med en annan sexuell läggning, hinder som också innebär att människor som inte är heterosexuella får en sämre kvalitet i bemötandet. I en sådan situation är det inte alla som vågar stå på sig och hävda sin rätt till likabehandling.

Det är därför angeläget att systematiskt studera olika delar av den offentliga verksamheten för att klarlägga i vilka sammanhang medborgare riskerar att utsättas för olikvärdig behandling på grund av sexuell läggning eller könsidentitet. Som exempel på särskilt viktiga områden vill Folkpartiet nämna psykiatrin, äldreomsorgen och rättsväsendet.

Även inom Försvarmakten behöver homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation uppmärksammas. Exempelvis presenterade Arbetslivsinstitutet i september 2003 en studie där 40 % av de tillfrågade uppgav att de har kollegor som anser att homosexuella män inte är lämpade för en tjänst i Försvarmakten. Också bland värnpliktiga tyder gjorda undersökningar på dold och öppen diskriminering. När Temo i september 2001 på Värnpliktsrådets uppdrag gjorde en opinionsundersökning om attityder till minoritetsgrupper bland värnpliktiga trodde 64 % av de intervjuade att öppet homo- och bisexuella diskrimineras oftare än andra värnpliktiga. Hela 86 % av de intervjuade trodde att homosexuella och bisexuella själva är rädda för att gå ut öppet med sin läggning under värnpliktstjänstgöringen eftersom de förväntar sig negativa reaktioner.

Det är därför viktigt att Försvarmakten aktivt uppmärksammar situationen för homosexuella, bisexuella och transpersoner och vidta de åtgärder som

krävs för att motverka fördomar, skapa öppenhet och säkerställa att alla bemöts med respekt oavsett sexuell läggning och könsidentitet.

En särskild fråga är de problem som försvarsanställda kan råka ut för när de deltar i internationella operationer under utländsk ledning. Eftersom det i vissa västliga försvarsmakter, inte minst USA:s, fortfarande råder en institutionaliserad diskriminering av eller regelrätta förbud mot homosexuella kan detta också påverka situationen för svenska soldater. Försvarsmakten har därför en uppgift att säkerställa att svenska soldater inte utsätts för diskriminering eller annan särbehandling vid multilaterala operationer utomlands.

Skolan och högskolan

Enligt kartläggningar av bl.a. Skolverket uppmärksammas frågor som rör homo- och bisexualitet mycket mer än för tio år sedan. Men det finns fortfarande brister, främst eftersom många skolor inte har en välutvecklad sex- och samlevnadsundervisning. Särskilt i gymnasieskolan, men också i grundskolan, finns det många klasser som inte får någon undervisning över huvud taget. Som visas av den läromedelsgranskning som utförts av RFSU Ungdom finns det också samtida läroböcker från ansedda läromedelsförlag där t.ex. ungdomar varnas för homosexuella kontakter. Lika allvarligt är det när läroböckerna utgår från att eleven själv är heterosexuell.

Alla elever har rätt till en undervisning med en ordentlig belysning av frågor om sexualitet, samlevnad, relationer och respekt – inklusive kunskaper om homo-, bi- och heterosexuallitet – samt frågor om könsidentitet och könsidentitetsuttryck. Det var ett stort felsteg av regeringen när den för några år sedan strök alla skrivningar om homosexualitet ur skolans kursplaner. Tydliga skrivningar om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation bör återinföras i kursplanerna, och skolans undervisning om sexualitet, identitet och relationer måste utgå från att alla sexuella läggningar och könsidentitetsuttryck finns också hos eleverna själva. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det förekommer att elever utsätts för diskriminerande eller kränkande behandling i skolan på grund av t.ex. sin sexuella läggning, av andra elever eller av skolpersonal. Att så sker kan aldrig accepteras. Regeringen har aviserat planer på att införa en lag om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling i bl.a. förskolan, grundskolan, gymnasieskolan och vuxenutbildningen. Detta är utmärkt, men att enbart införa nya diskrimineringslagar är dock att bara se delar av problemet. De kränkningar som enskilda elever utsätts för hänger ihop med de grundläggande problemen att upprätthålla en lugn och trygg skolmiljö. När vuxenvärlden abdikerar från sitt ansvar att upprätthålla lugn och arbetsro i skolmiljön drabbar det inte minst de elever som är extra utsatta för trakasserier på grund av att man bryter mot gruppnormen, t.ex. genom att ha en annan sexuell läggning än flertalet. Folkpartiets strategi mot mobbning och för arbetsro i skolan utvecklas närmare i partiets skolpolitiska motioner.

Fel! Okänt namn på

Unga homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation är inte enbart en angelägenhet för skolväsendet. Många ungdomar lever på grund av omvärldens fördomar i en mycket utsatt situation, präglad av otrygghet och rädsla. Det förekommer att ungdomar misshandlas av sina familjemedlemmar eller kastas ut från föräldrahemmet på grund av sin sexuella läggning eller könsidentitet. Undersökningar från utlandet tyder också på att frekvensen av självmordsförsök är väsentligt högre bland unga homosexuella än bland deras heterosexuella jämnåriga. Det är angeläget att de yrkesgrupper som möter unga homosexuella, bisexuella och transpersoner själva har tillräcklig kompetens för att ge adekvat hjälp, men tyvärr är detta inte alltid fallet. Inom ramen för det allmänna tillsynsarbetet bör det göras en översikt av bemötandet av unga HBT-personer som söker hjälp hos olika samhällsinstanser, t.ex. ungdomsmottagningar eller den psykiska barn- och ungdomsvården. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Också högskolan har en viktig roll, framför allt när det gäller högskoleutbildningar för yrken i vilka man kommer i kontakt med homosexuella, bisexuella och transpersoner som behöver stöd. Det gäller t.ex. utbildningen för lärare, socionomer, läkare, präster, psykologer, jurister och poliser. Högskoleverket bör undersöka för vilka yrken det kan vara befogat att säkerställa att kunskaper om HBT-frågor och bemötandefrågor förmedlas och på vilket vis detta bör ske. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan syftar till att motverka diskriminering på grund av bl.a. könstillhörighet och sexuell läggning. Lagens utformning gör dock att den inte omfattar de studerande vid t.ex. de olika polishögskolorna och utbildningsinstitutionerna inom Försvarsmakten. En översyn av lagen bör göras så att detta ändras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stöd till frivilligorganisationer

Statens bidragsgivning till HBT-organisationers verksamhet har ökat på senare år, vilket Folkpartiet välkomnar. Ett problem är dock att medlen är knutna till de medel som Folkhälsoinstitutet disponerar för insatser mot hiv/aids. Detta är inte godtagbart vare sig ur hivsynpunkt eller ur HBT-synpunkt. En översyn måste göras som säkerställer att statsstödet till HBT-organisationers allmänna verksamhet inte har ekonomisk koppling till statsanslagen avsedda för insatser mot hiv/aids. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Lesbiska och bisexuella kvinnor i vården

Hälso- och sjukvården har ofta mycket dålig kunskap om lesbiska och bisexuella kvinnors situation. Det är också vanligt att lesbiska och bisexuella kvin-

nor har små kunskaper om sexuell överföring av sjukdomar. Enligt undersökningar är det endast hälften av lesbiska och bisexuella kvinnor som berättar för gynekologen om sin sexuella läggning. De kommer också i lägre utsträckning till mammografi och cellprovtagningar än andra kvinnor. I Stockholm har den tidigare borgerliga majoriteten i landstinget säkerställt att det finns en särskild mottagning som vänder sig bl.a. till lesbiska och bisexuella kvinnor, ett initiativ som bör få efterföljare på fler håll i landet.

Det behövs mer fakta om lesbiska och bisexuella kvinnors hälsa och behov av information. Socialstyrelsen eller annan myndighet bör på lämpligt sätt agera för att förbättra kunskapen om hur lesbiska och bisexuella kvinnor bemöts inom hälso- och sjukvården. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Transpersoner

Till de mest grundläggande egenskaperna i den mänskliga identiteten hör uppfattningen om könstillhörighet. Att den enskilda människans egen könsidentitet skall respekteras låter som en självklarhet. En grupp människor utsätts dock för osynliggörande, diskriminering och i många fall förakt enbart på grund av sin uppfattning om den egna könstillhörigheten eller på grund av den könsroll de väljer att leva efter.

Transsexualism är upplevelsen av en motsättning mellan individens biologiska kön och uppfattning om den egna könstillhörigheten. Ofta – men inte alltid – känner transsexuella en stark önskan att genom könskorrigering behandling (det som i vardagslag kallas könsbyten) få den egna kroppens utseende att stämma överens med ”det psykiska könet”. Transsexualism skall inte förväxlas med transvestism, där individen har ett behov av att uttrycka sin identitet i det motsatta könets könsrollsuttryck men är tillfreds med sitt fysiska kön. Intersexualism är termen för det förhållandet att en persons biologiska kön är svårbestämt vid födseln. Transpersoner, slutligen, är en samlingsterm för transsexuella, transvestiter, intersexuella och andra personer vars könsidentitet eller könsuttryck helt eller tidvis skiljer sig från det av omvärlden förväntade.

De viktigaste bestämmelserna om könsbyte finns i lagen (1972:119) om fastställelse av könstillhörighet i vissa fall. Transsexuella själva har riktat kritik mot denna lag på flera punkter och menar att den i vissa avseenden försvårar deras situation i stället för att underlätta den. Lagen kräver exempelvis att den som skall genomgå fastställelse av ny könstillhörighet (könsbyte) skall vara ogift, något som tvingar många transsexuella till familjesplittning. Det gifta par som vill fortsätta att leva tillsammans efter det att ena parten bytt kön måste alltså först genomgå äktenskapsskillnad och sedan ingå registrerat partnerskap. Ett annat krav som uppenbart saknar saklig grund är att patienten måste vara svensk medborgare. Kravet att den som skall genomgå könskorrigering behandling måste vara ogift och svensk medborgare måste omedelbart avskaffas.

Fel! Okänt namn på

Även namnlagen ställer till problem. Enligt praxis tillåts inte personer som juridiskt sett är män att byta till kvinnliga förnamn och vice versa. Denna regel, som för det stora flertalet i befolkningen inte upplevs som något hinder i den personliga tillvaron, upplevs av många transpersoner som en begränsning i möjligheterna att kunna leva i enlighet med sin identitet. Folkpartiet anser att dagens regel saknar principiell grund.

Utgångspunkten för namnlagstiftningen måste vara att vuxna människor som önskar byta förnamn knappast gör det av okynne utan därför att man har djupt kända skäl. När det däremot gäller barn under 18 år kräver hänsynen till barnets bästa att det finns särskilda regler. Föräldrar skall alltså inte ha rätt att ge sina barn vilka namn som helst, utan lagstiftningen måste skydda barnets intresse.

I ett tillkännagivande från våren 2001 har riksdagen uttalat att dagens namnlag bör ses över i sin helhet (bet. 2000/01:LU11). Till följd av regeringens passivitet återkom riksdagen med ett nytt tillkännagivande våren 2005 om att regeringen snarast bör ta initiativ till en bred översyn av namnlagen (bet. 2004/05:LU13). Folkpartiet kommer att följa denna fråga och förutsätter att de problem som transpersoner upplever med dagens lagstiftning då kommer att uppmärksammas och åtgärdas.

En särskilt viktig punkt är att hälso- och sjukvården har tillfredsställande resurser för den transsexuelle som söker hjälp. I dag finns öronmärkta utredningsresurser för transsexuella bara på enstaka ställen i landet, och signaler kommer om att det i vissa sjukvårdsregioner finns små möjligheter att ta emot nya patienter. Detta är en mycket utsatt patientgrupp som för sin behandling inte kan vara beroende av eldsjäljar på olika mottagningar. Socialstyrelsen bör få i uppdrag att göra en samlad översyn av vilka vårdresurser för transsexuella som finns och lämna de förslag som behövs för att säkerställa en tillräcklig och likvärdig tillgång till vård i olika delar av landet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Den nya lagen om förbud mot diskriminering, samt lagen om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av sexuell läggning, ger inget skydd mot diskriminering på grund av transsexualism eller transvestism. Inte heller brottsbalkens förbud mot olaga diskriminering skyddar transpersoner. Folkpartiet hälsar därför med tillfredsställelse att transpersoners behov av diskrimineringskydd ingår i utredningsuppdraget för den parlamentariska kommitté som skall göra en samlad översyn av den svenska diskrimineringslagstiftningen. Transpersoners situation i samhället är dock en bredare fråga som inte kan reduceras till diskrimineringsperspektivet. Det handlar, som synes, bl.a. om utformningen av annan lagstiftning men också om kunskaps- och bemötandefrågor m.m. Det finns därför all anledning att upprepa Folkpartiets tidigare krav på en utredning som ur ett helhetsperspektiv skall belysa transpersoners situation i det svenska samhället. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Rättstrygghet

Det är oacceptabelt att våld, hot och diskriminering mot homosexuella, bisexuella och transpersoner är vardagliga företeelser. Förtrycket tar sig många uttryck, alltifrån nedsättande omdömen till hot, misshandel och t.o.m. mord. Tidigare studier har pekat på att ungefär var fjärde homo- eller bisexuell person vid minst ett tillfälle har utsatts för brott på grund av sin sexuella läggning, men en undersökning från 2004 av kriminologen Eva Tiby tyder på att andelen snarast är ännu högre. Många föreningar för homosexuella, bisexuella och transpersoner är också måltavlor för riktad brottslighet. Att människor utsätts för brott på grund av sin kärlek eller könsidentitet kan aldrig accepteras.

Stärk skyddet mot diskriminering

Den lagstiftning mot diskriminering i arbetslivet som infördes 1999 tillkom med stöd från Folkpartiet liberalerna. Dock återstår brister som endast delvis har åtgärdats under 2003 till följd av EG-direktiv på området. Lagstiftningen har splittrats upp på en lång rad lagar, och många olika ombudsmannamyndigheter delar på ansvaret att motverka diskriminering.

Att slå ihop vissa ombudsmannainstitut till en gemensam myndighet vore en viktig åtgärd. Sammanslagningen bör avse Jämställdhetsombudsmannen (JämO), Handikappombudsmannen, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) och Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO). Dagens olika diskrimineringslagar bör samordnas till en gemensam lagstiftning. De metoder som används skall dock även i framtiden kunna vara olika beroende på vilka uttryck diskrimineringen tar sig. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Grundlagsskydd mot diskriminering och hets

Principen om likhet inför lagen oavsett sexuell läggning eller könsidentitet måste komma till fullt uttryck i landets grundlagar. Regeringsformens målsättningsparagraf (1 kap. 2 §) fastslår sedan en lagändring 2003 att det allmänna skall motverka diskriminering på grund av bl.a. sexuell läggning, men nämner inte könsidentitet. En sådan åtskillnad signalerar att diskriminering mot transpersoner skulle vara mer i sin ordning än diskriminering mot homo- och bisexuella, och målsättningsparagrafen behöver därför ses över på denna punkt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ändringen av målsättningsparagrafen i 1 kap. regeringsformen innebär dock inte något förpliktigande åtagande i lagstiftningsarbetet. Därför bör homosexuella, bisexuella och transpersoner även omfattas av regeringsfor-

Fel! Okänt namn på

mens förbud i 2 kap. 15 § mot diskriminerande lagstiftning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Grundlagsbestämmelsen om hets mot folkgrupp har utvidgats till att omfatta hets med anspelning på sexuell läggning. Vi hälsar detta med tillfredsställelse, men det är dock bekymmersamt att den lagtekniska utformningen innebär att transpersoner utestängs från skydd mot hets. Den nazistiska hetsen gör inte skillnad på å ena sidan homo- och bisexuella och å andra sidan transpersoner. Hets mot grupp med anspelning på könsidentitet bör inkluderas i bestämmelsen om hets mot folkgrupp. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Bekämpa hatbrotten

Som hatbrott räknas brottslighet som helt eller delvis begås för att kränka offret för att han eller hon har en viss hudfärg, religion, sexuell läggning osv. Hatbrott mot homosexuella, bisexuella och transpersoner måste beivras med samma kraft som andra hatbrott. Ändå visar gjorda utredningar från Brottsförebyggande rådet på stora brister i rättsväsendets insatser mot hatbrotten.

Det som främst behövs är inte ändrade lagar, utan ökade kunskaper och bättre rutiner inom rättsväsendet. Mycket tyder på att vissa utredningar skulle bli effektivare med speciella utredare som har kännedom om homo- och bisexuellas situation. I dag finns inom polismyndigheterna särskilda kontaktpersoner för hatbrott, men inga särskilda utredare. Polisen och övrig personal inom rättsväsendet bör även få ökade kunskaper om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation. Hatbrott skall rutinmässigt rapporteras till Säkerhetspolisen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Sedan 1994 är det en försvårande omständighet om syftet med brottet är att kränka en person grundat på tillhörighet till folkgrupp m.m. (brottsbalken 29 kap. 2 § första stycket 7). År 2002 förtydligades också att bestämmelsen även gäller hatbrott med anspelning på offrets sexuella läggning. Däremot ingår könsidentitet inte i den explicita uppräkningslistan. Brottsförebyggande rådets studie visar dock att denna s.k. straffskärpningsbestämmelse bara använts i vart sjunde rättsfall där den kunnat användas. Folkpartiet liberalerna vill att det görs en rejäl uppräckning av rättsväsendets kunskaper, inom både polisen, åklagarväsendet, domstolsväsendet och kriminalvården. Särskilda utredare bör handlägga hatbrott i polismyndigheterna. Kunskaperna får dock inte stanna hos enskilda personer utan måste nå ut i organisationerna. Rutinerna vid brottsanmälningar måste också bli bättre och en särskild kod för hatbrott bör införas i polisens datoriserade anmälningssystem.

Polisen är skyldig att informera brottsoffer om att de, om de så önskar, kan erbjudas hjälp av brottsofferjourer eller andra instanser. I praktiken fungerar denna informationsgivning ojämnt och det finns också skäl att anta att informationen, när den ges, normalt endast handlar om jourer i den egna kommunen eller trakten. Samtidigt finns det en särskild brottsofferjour i Stock-

Fel! Okänt namn på

holm med inriktning på homosexuella, bisexuella och transpersoner och som kan erbjuda unik hjälp till personer som utsätts för hatbrott på grund av sin sexuella läggning. På samma sätt finns det ju också brottsofferjourer med särskild etnisk eller språklig profil. Regeringen bör på lämpligt sätt agera för att förbättra polisens information till brottsoffer som utsätts för hatbrott på grund av sin sexuella läggning eller könsidentitet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Folkpartiet liberalerna vill också öka kontakterna mellan polisen och frivilligorganisationer. I dag är det bara i vart femte närpolisområde som det förekommer sådana kontakter, och det sker då främst med invandrarföreningar, muslimska församlingar m.m. Föreningar för homosexuella, bisexuella och transpersoner tappas ofta bort. Ett rimligt mål är att det inom de närmaste fyra åren etableras fortlöpande kontakter mellan polisen och frivilligorganisationer i alla närpolisområden i hela landet, inklusive föreningar för homosexuella, bisexuella och transpersoner där så är relevant. Folkpartiets förslag till ökade satsningar på rättsväsendet kommer också att ge effektivare arbete mot hatbrott riktade mot homosexuella, bisexuella och transpersoner.

Huvudregeln vid ärekränkingsbrott (dvs. förtal och förolämpning) är att det endast är den målsägande själv som kan väcka åtal. När det gäller brott där ärekränkningen anspelar på personens homosexuella läggning (eller ras, hudfärg, nationella eller etniska ursprung eller trosbekännelse) har dock åklagare möjlighet att åtala om det av särskilda skäl anses påkallat ur allmän synpunkt. Denna möjlighet finns för att statsmakten skall kunna ingripa även mot denna typ av hatbrott, men i praktiken är det mycket tveksamt om möjligheten utnyttjas. Regeringen bör ta initiativ till en översyn av rättsväsendets tillämpning av åtalsbestämmelsen i brottsbalken 5:5 vad gäller hatbrott. I samband med översynen bör paragrafen också breddas till att omfatta förolämpning med anspelning på sexuell läggning (alltså homo-, bi- eller heterosexuellitet) samt könsidentitet och könsidentitetsuttryck (t.ex. transvestism eller transsexualism). Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Bredda insatserna mot hedersrelaterade brott

Det patriarkalt färgade våldet mot familjemedlemmar som bryter könsrollsmönstren drabbar inte bara unga kvinnor som själva vill välja en man att leva tillsammans med. Det förekommer också att s.k. hedersbrott riktar sig mot familjemedlemmar som väljer att öppet stå för sin homosexualitet eller kanske sin transsexualism. Detta är en lika allvarlig kränkning av individens rättigheter som all annan hedersrelaterad brottslighet. Behovet av stöd och hjälp från myndigheterna, t.ex. i form av adekvata åtgärder från skolans sida eller skyddat boende för ungdomar som hotas av sina familjer, är också det samma. Genomförandet av den fortsatta satsningen mot hedersrelaterade brott måste följas uppmärksamt, så att inte frågor kring hedersrelaterade brott på grund av en människas sexuella läggning tappas bort. Folkpartiet anser också att arbetet mot hedersrelaterad brottslighet även måste uppmärksamma brott

Fel! Okänt namn på

på grund av en familjemedlems könsidentitet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Öka kunskapen om samkönat partnervåld

Kvinnor eller män som lever i samkönade förhållanden drabbas av allt att döma av partnerrelaterat våld i samma utsträckning som kvinnor som lever i förhållanden med män. Att döma av det utrymme våld inom samkönade parrelationer har fått i t.ex. massmedier förekommer inte något sådant våld alls. Tyvärr överensstämmer inte denna bild med verkligheten, vilket bl.a. uppmärksammas i skriften Kvinna slår kvinna, man slår man från Nationellt råd för kvinnofrid.

Det samkönade partnervåldet följer samma mönster som råder inom olikkönade parförhållanden med en blandning av kontroll, hot och terror och förlöjligande utöver det fysiska våldet. Dessutom kan ett antal särskilda faktorer förstärka den drabbades motstånd mot att söka hjälp eller göra en polisanmälan, t.ex. rädsla för att möta förakt eller oförstående från omgivningen på grund av den sexuella läggningen. Eller – delvis på grund av att våld inom samkönade parförhållanden sällan eller aldrig nämns – en tro att sådant våld inte existerar, som bidrar till en ökad skuldbeläggning av offret självt. Samhällets insatser mot våld inom samkönade relationer brister ibland därför att det saknas kunskap och förmåga att förstå att det rör sig om partnerrelaterat våld. För att motverka detta krävs framför allt utbildningsinsatser inom sjukvården, socialtjänsten samt inom polisen och rättsvårdande myndigheter. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Global solidaritet

Algeriet, Brunei, Cooköarna, Djibouti, Etiopien, Fiji, Gambia, Ghana, Iran, Jamaica, Kenya, Libyen, Malaysia, Nepal, Oman, Pakistan, Saudiarabien, Tanzania, Uzbekistan, Västra Samoa och Zimbabwe är några av de länder där det fortfarande är ett brott att älska med någon av samma kön. Det finns också länder, bl.a. Iran, där det förekommer dödsstraff för homosexuella handlingar. Förtrycket mot transpersoner är utbrett i många länder.

Trots många kvardröjande fördomar och juridiska tillkortakommanden kan Sverige ändå räkna sig till de länder där situationen för homosexuella, bisexuella och transpersoner är relativt god. Vårt ansvar för att uppmärksamma förtrycket i andra länder blir därför desto större. Arbetet för de mänskliga rättigheterna är en hörnsten i Folkpartiets utrikespolitik och inkluderar arbetet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter.

De länder som hunnit längst på vägen mot sexuellt likaberättigande är samtliga demokratiska marknadsekonomier. Det är ingen slump. För att kunna ifrågasätta fördomar och samhälleligt förtryck krävs yttrande- och

organisationsfrihet men också äganderätt och näringsfrihet, så att individer kan starta föreningar, grunda tidningar och starta nöjesställen även när statsmakterna betraktar förehavandena som omoraliska. Arbetet för respekt och lika rättigheter oavsett sexuell läggning eller könsidentitet måste alltså förenas med arbetet för mänskliga rättigheter i stort.

Förenta nationerna

En diskussion om lämpligaste metoderna att arbeta globalt mot förtryck av homosexuella, bisexuella och transpersoner måste ta sin utgångspunkt i de mänskliga rättigheterna och de konventioner som skall skydda och garantera dessa rättigheter. I dag är arbetet splittrat och fokuseras ofta på incidenter i enskilda länder – vilka i och för sig är viktiga att bevaka – snarare än på de övergripande mönster och värdesystem som upprätthåller diskriminering och förtryck. Det finns inte heller något internationellt människorättsorgan som har som särskild uppgift att bevaka förtryck på grund av sexuell läggning eller könsidentitet.

Det är därför dags att ta ett nytt steg. På samma sätt som det finns internationella konventioner för minoriteters rättigheter och för att undanröja all diskriminering av kvinnor bör det finnas en internationell konvention för att undanröja all diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet. En internationell konvention har flera viktiga fördelar. För det första skulle den förstås i sig vara en kraftfull markering av att människorätten är universell inte bara oavsett t.ex. nationalitet, kön eller religion, utan även sexuell läggning och könsidentitet. För det andra skulle den vara en allmänt erkänd internationell standard som kan underlätta reformarbetet i de länder där det finns en politisk vilja att avskaffa diskriminering. För det tredje skulle uppföljningen och tillsynen av konventionens efterlevnad utgöra en värdefull internationell bevakning av området.

Konventionen bör ta sin utgångspunkt i FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna och FN:s konventioner om medborgerliga, politiska, ekonomiska och sociala rättigheter. Det är därför naturligt att den ingår i FN:s konventionssystem. Innehållet bör innefatta vissa minimikrav på konventionsstaternas straff-, organisations-, mötes- och tryckfrihetslagstiftning samt vissa minimiåtaganden vad gäller familjerättsligt erkännande av samkönade relationer samt medborgares diskrimineringskydd gentemot det allmänna. Konventionsstaterna bör också vara förhindrade att införa ny lagstiftning som särbehandlar medborgare med avseende på sexuell läggning eller könsidentitet.

I en samtid när FN-systemet endast med stor svårighet förmår diskutera frågor kring sexualitet i allmänhet, och homosexualitet i synnerhet, kan det tyckas utopiskt att föreslå en sådan FN-konvention. Vi menar dock att det är viktigt att ha en tydlig vision och sätta upp tydliga mål, även när det inte verkar möjligt att förverkliga målen inom den närmaste tiden. Ett första steg mot en konvention är att tillsammans med andra länder verka för en resolution i

Fel! Okänt namn på

FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna mot förtryck på grund av sexuell läggning och könsidentitet. Sverige bör därför snarast ta ett internationellt initiativ på lämpligt sätt i denna fråga. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Sverige bör också agera inom FN-systemet på annat sätt för att föra in homoseksuellas, bisexuellas och transpersoners situation på dagordningen. Bland annat bör Sverige driva på för att frivilligorganisationer som arbetar för homoseksuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter blir delaktiga i FN-systemet på samma sätt som andra organisationer, t.ex. genom konsultativ status vid FN:s ekonomiska och sociala kommitté Ecosoc. Likaså bör Sverige verka för att FN:s utvecklingsprogram UNDP uppmärksammar HBT-frågor i sin årliga kartläggning av utvecklingssituationen i världens länder. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Europeiska unionen

Även om den juridiska särbehandlingen och det sociala förtrycket är utbrett i många av EU:s nya medlemsländer har EU-samarbetet redan medfört en dramatisk förbättring av situationen för homosexuella, bisexuella och transpersoner i EU:s nya och blivande medlemsstater. Redan i de s.k. Köpenhamnskriterierna från 1993 slog EU:s medlemsländer fast att nya medlemsstater inte bara måste klara den ekonomiska anpassningen till unionen utan också leva upp till mycket höga krav på respekt för mänskliga rättigheter. EU har också understrukit att de mänskliga rättigheterna gäller lika oavsett människors sexuella läggning. Detta ledde till att samtliga länder som knackat på EU:s dörr har avskaffat återstående totalförbud mot homosexualitet, och man har också rensat upp i annan diskriminerande lagstiftning, såsom förbud mot homoseksuellas organisationer eller olika åldersgränser för homosexuella och heterosexuella relationer.

I och med Amsterdamfördraget år 1997 har EU också skaffat sig en legal grund för att arbeta mot diskriminering på grund av sexuell läggning. Med stöd av fördragets artikel 13 kan rådet vidta ”lämpliga åtgärder” för ett bekämpa diskriminering på grund av kön, ras, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning. Ännu en byggsten lades i och med EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna, som antogs vid toppmötet i Nice 2000. Av stadgans artikel 21.1 framgår att all diskriminering på grund av bl.a. kön, ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller övertygelse, politisk eller annan åskådning, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning skall vara förbjuden.

De europeiska organen har snabbt tagit till vara de nya möjligheterna att arbeta mot diskriminering. Främst bör här nämnas arbetslivsdirektivet 2000/43/EG, som antogs 2000 och fastställer en allmän ram för bekämpning av diskriminering i arbetslivet på grund av bl.a. sexuell läggning. Direktivet har bl.a. inneburit att Sverige tvingats ändra sin splittrade och dåligt samord-

Fel! Okänt namn på

nade lagstiftning. I och med arbetslivsdirektivet har alla EU:s medlemsländer ett bindande åtagande att förbjuda diskriminering på grund av sexuell läggning i arbetslivet. Detta genomförs nu i land efter land.

Det finns fler steg för EU att ta vad gäller homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation, och Sverige bör här spela en pådrivande roll. Några exempel:

Regelverket om fri rörlighet för privatpersoner ger i dag en mer förmånlig behandling åt heterosexuella, eftersom den EU-medborgare som med tryggad försörjning bosätter sig i ett annat EU-land endast har en generell rätt att låta livskamraten flytta med om denna är en äkta make eller maka. Registrerade partner eller sambor har ingen generell rätt att följa med. Den överenskommelse som medlemsstaterna nådde 2003 och som godkändes av Europaparlamentet 2004 innebär vissa förbättringar men upphäver inte den grundläggande särbehandlingen. Den svenska regeringen bör därför verka för att regelverket om fri rörlighet i EU blir icke-diskriminerande med avseende på sexuell läggning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Efter EU:s utvidgning 2004 står Bulgarien och Rumänien på tur. I kön för att börja förhandla om medlemskap står Turkiet samt Kroatien och i en senare framtid övriga länder på västra Balkan. Det är angeläget att Sverige i detta sammanhang verkar för att Köpenhamnskriterierna efterföljs och att blivande medlemsländer således måste respektera de mänskliga rättigheterna, inklusive homosexuellas, bisexuellas och transpersoners grundläggande rättigheter. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

EU:s insatser för att motverka diskriminering har hittills i mycket begränsad utsträckning uppmärksammat diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet. Sverige bör på lämpligt sätt agera inom EU för att framtida satsningar mot diskriminering på ett bättre sätt beaktar sådan diskriminering. Särskilt viktigt är det att beakta de stora behov som finns i EU:s nya medlemsländer. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Europeiska unionens olika organ är också en stor arbetsgivare. Fortfarande förekommer regler som särbehandlar homo- och bisexuella negativt när det gäller anhörigförmåner och andra familjerelaterade bestämmelser. Här har Sverige ett ansvar att agera för likabehandling oavsett sexuell läggning. Motsvarande gäller givetvis också i andra internationella organ på europeisk eller global nivå. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Europarådet och OSSE

Europarådet och OSSE har en viktig roll att spela för att stärka de mänskliga rättigheterna, inte minst i de delar av Europa som inte ingår i EU eller är kandidatländer till EU. Den svenska regeringen bör aktivt verka för att homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter uppmärksammas i detta sammanhang. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Sveriges bilaterala bistånd

Sverige ger bistånd till utvecklingsländer där grundläggande mänskliga rättigheter för homosexuella, bisexuella och transpersoner kränks systematiskt. Vi anser att Sverige i samband med biståndsgivning skall ta upp en diskussion med berört land kring mänskliga rättigheter, och då även HBT-personers grundläggande rättigheter, i den anda som FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna står för. Demokratimålet för det svenska biståndet måste också ta sikte på homosexuellas, bisexuellas och transpersoners mänskliga rättigheter. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Sveriges flyktingpolitik

Genèvekonventionen ger inte flyktingstatus åt personer som känner välgrundad fruktan för förföljelse på grund av kön, könsidentitet eller sexuell läggning. Folkpartiet liberalerna vill att Sverige i internationella forum verkar för ett tilläggsprotokoll till Genèvekonventionen för att ge flyktingstatus även åt personer som förföljs på grund av kön, könsidentitet eller sexuell läggning. Motsvarande lagändring skall göras också i nationell lag. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Efter flera års uppseendeväckande förseningar pågår nu en lagstiftningsprocess för att ändra den svenska lagstiftningen så att förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning räknas som flyktingskäl. Denna lagändring av lagens bokstav, som Folkpartiet har arbetat för under lång tid, riskerar dock att bli verkningslös om den inte kombineras med tydliga motivuttalanden och en förbättrad bevakning av HBT-personers utsatthet för förföljelse i olika länder. Verkligheten är i dag att sådana flyktingärenden ofta bedöms på ett undermåligt kunskapsunderlag, något som visat sig inte minst vad gäller flyktingar från Iran. Kunskapen om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation i asylsökandes hemländer måste förbättras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Samtidigt har regeringens praxisbildande beslut skapat en situation där homosexuella flyktingar utvisas till sina hemländer med motiveringen att de inte riskerar förföljelse så länge de döljer sin sexuella läggning för omvärlden. En sådan hållning är humanitärt och principiellt oförsvarlig eftersom den inte på något sätt erkänner människors rätt att kunna leva ett liv i enlighet med sin sexuella läggning. Folkpartiet avser att återkomma i denna fråga så snart regeringen har presenterat sitt slutliga lagförslag.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 30 september 2005

Lars Leijonborg (fp)

Bo Könberg (fp)

Marita Aronson (fp)

Liselott Hagberg (fp)

Ulf Nilsson (fp)

Erik Ullenhag (fp)

Jan Ertsborn (fp)

Lars Tysklind (fp)

Anna Grönlund Krantz (fp)

Martin Andreasson (fp)

Tobias Krantz (fp)

Karin Pilsäter (fp)

Yvonne Ångström (fp)

Ana Maria Narti (fp)

Birgitta Ohlsson (fp)